

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Економічний факультет
Кафедра фінансів

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалаврів

напряму 6.030508 «Фінанси і кредит»
(Шифр за ОПП ПП 5.11.1в)

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(скорочений термін навчання)
(Шифр за ОПП ПП 5.7.1в)

Дніпро

2018 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Дробот Ярослав Вікторович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів

Обговорено та схвалено науково-методичною комісією за напрямом підготовки/спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування»

«_____» _____ 2018 року, протокол № _____

ВСТУП

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни «Фінансовий контроль» складена відповідно до СВО ДНУ ОПП Фінанси, банківська справа та страхування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи організації фінансового контролю та основні аспекти методики проведення контрольних дій стосовно різних об'єктів і суб'єктів фінансового контролю на різних рівнях управління фінансами.

Міждисциплінарні зв'язки: ґрунтується на вивченні дисциплін «Гроші і кредит», «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Фінанси підприємств», «Фінансово-економічний аналіз». Передуює вивченню дисциплін «Фінансова діяльність суб'єктів підприємства», «Бюджетна система», «Податкова система».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Теоретичні засади фінансового контролю та виконання кошторисів бюджетних установ і органів виконавчої влади.
2. Особливості організації та здійснення фінансового контролю.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Фінансовий контроль» є надання студентам знань з теоретичних основ фінансового контролю, навичок використання та застосування нормативно-правової бази, яка регулює контрольні функції контролюючих органів, а також практичних вмінь здійснення фінансового контролю у різних галузях національної економіки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Фінансовий контроль» є:

- вивчення організаційних засад контрольно-ревізійної роботи, її правового та інформаційного забезпечення;
- набуття методичних та практичних навичок щодо здійснення контрольних процедур для виявлення, попередження, усунення порушень і недоліків адміністративного, нормативно-правового та фінансового характеру.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- теоретичні основи державного фінансового контролю в сучасних умовах господарювання;
- місце державного фінансового контролю в системі економічного контролю;
- нормативно-правову базу, що регламентує діяльність суб'єктів державного фінансового контролю;
- функції державних контролюючих органів у сфері фінансів; основні принципи організації та етапи здійснення державного фінансового контролю;
- порядок проведення контрольних процедур на підприємствах та установах;

ВМІТИ:

- орієнтуватися в потоці інформації, необхідної для здійснення заходів державного фінансового контролю;
- кваліфіковано здійснювати контроль розрахунків з бюджетом за податками, а також за належним використанням державних бюджетних та позабюджетних коштів;
- здійснювати аналіз норм діючого законодавства в сфері державного фінансового контролю з метою прийняття рішень щодо організації та здійснення державного фінансового контролю;
- використовувати нові форми і методи контролю для виявлення, запобігання та усунення порушень і недоліків у розрахунках з бюджетом за податками, а також належного використання бюджетних та позабюджетних коштів місцевих і державного бюджетів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/3 кредити ECTS.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА ВИКОНАННЯ КОШТОРИСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ І ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Тема 1. Суть і функції фінансового контролю

Поняття, суть, значення фінансового контролю в умовах ринкової економіки. Предмет та об'єкти фінансового контролю. Принципи здійснення контролю. Види контролю. Суб'єкти контролю. Органи контролю та їх характеристика. Правові засади здійснення фінансового контролю в Україні. Обов'язки, права та відповідальність посадових осіб органів державного фінансового контролю. Форми контролю: класифікація, суть, загальна характеристика. Методичні прийоми та способи, які застосовуються в контрольно-ревізійному процесі.

Тема 2. Контрольно-ревізійний процес: планування та організація здійснення.

Планування ревізійної роботи в системі структурних підрозділів державної аудиторської служби України та державної фінансової інспекції України. Планування організації контрольно-ревізійної роботи. Порядок складання й затвердження планів, унесення змін протягом поточного року. Координація діяльності контролюючих органів. Ревізійний процес, його учасники та організація. Основні етапи ревізії та їхня сутність. Облік і звітність із контрольно-ревізійної роботи.

Тема 3. Контроль виконання місцевих бюджетів у фінансових органах.

Завдання та основні напрями контролю фінансових органів місцевих державних адміністрацій. Основні напрями контролю використання бюджетного фінансування підприємницьких структур. Контроль використання бюджетного фінансування в пріоритетних галузях економіки та на окремих підприємствах України. Контроль виконання цільових програм за рахунок державного та місцевих бюджетів. Контроль використання та своєчасності погашення кредитів, наданих

підприємствам під державні гарантії. Особливості контролю за збереженням державного та муніципального майна, переданого в користування недержавним підприємствам. Контроль утворення та використання державних позабюджетних фондів.

Тема 4. Контроль виконання кошторисів бюджетних установ.

Завдання, джерела інформації та основні напрями ревізії. Нормативно-правова база. Контроль використання бюджетних і спеціальних позабюджетних коштів. Перевірка стану збереження та використання основних засобів, запасів. Перевірка фактичних видатків на утримання бюджетних установ. Методика виявлення можливих порушень і зловживань. Перевірка стану бухгалтерського обліку, достовірності звітності.

Тема 5. Контроль виконання Державного бюджету в системі Державної казначейської служби України.

Мета та основні завдання контролю виконання Державного бюджету в системі Державної казначейської служби України. Особливості контрольної роботи в системі Державної казначейської служби України. Контроль надходження коштів державного бюджету на єдиний казначейський рахунок від територіальних відділень Державної казначейської служби України. Контроль використання коштів державного бюджету. Контроль касових та фактичних видатків на утримання розпорядників коштів з державного бюджету. Перевірка законності та обґрунтованості проведення взаємозаліків, операцій з казначейськими векселями та іншими цінними паперами. Контроль за ефективністю використання державних бюджетних позичок. Стан погашення заборгованості. Контроль діяльності територіальних органів Державної казначейської служби України.

Тема 6. Контроль ефективності використання коштів державного бюджету Рахунковою палатою України.

Мета та основні завдання перевірок і ревізій ефективності використання коштів державного бюджету Рахунковою палатою України. Контроль касового та фактичного виконання Державного бюджету. Контроль використання коштів державного бюджету України, загальнодержавних, цільових та позабюджетних фондів: доцільність та ефективність використання, виявлення фактів витрат із порушеннями чинного законодавства. Методичні прийоми та способи виявлення порушень і зловживань.

Тема 7. Відомчий фінансовий контроль у системі виконавчої влади.

Мета та основні завдання відомчого контролю. Особливості організації контрольного процесу. Особливості перевірки виробничої діяльності підпорядкованих підприємств та організацій. Перевірка стану внутрішньогосподарського контролю. Контроль стану збереження державного майна та його використання. Перевірка розрахунків підпорядкованих підприємств із міністерством, відомством по цільових фондах і централізованих заходах. Контроль виконання рішень за матеріалами ревізій і перевірок інших державних контрольних органів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Тема 8. Контроль грошових коштів та розрахункових і кредитних операцій.

Завдання, напрями та джерела ревізії грошових коштів. Методика контролю фактичної наявності касової готівки та дотримання умов її збереження. Документальна перевірка касових операцій. Методи та способи перевірки витрат грошей. Контроль руху грошових коштів на рахунках у банках. Контроль розрахункових операцій. Контроль розрахунків з постачальниками за товарно-матеріальні цінності, роботи (послуги). Контроль розрахунків з оплати праці. Контроль розрахунків з банками за довгостроковими та короткостроковими кредитами. Методичні прийоми та способи викриття можливих порушень і зловживань.

Тема 9. Контроль основних засобів і нематеріальних активів.

Мета, напрями та основні завдання контролю основних засобів і нематеріальних активів. Нормативно-правова база. Контроль стану збереження основних засобів. Особливості контролю капітальних інвестицій на капітальне будівництво, придбання та реконструкцію основних засобів. Контроль правильності нарахування амортизації основних засобів. Контроль витрат на ремонт основних засобів. Контроль нематеріальних активів.

Тема 10. Контроль запасів.

Мета та основні завдання перевірки запасів. Перевірка дотримання умов зберігання запасів. Перевірка стану та якості контролю за збереженням запасів на підприємстві. Контроль операцій з оподаткування запасів. Перевірка операцій з витрачання запасів. Особливості перевірки малоцінних та швидкозношуваних предметів. Методи і способи викриття можливих зловживань.

Тема 11. Контроль витрат основної діяльності.

Завдання і напрями контролю витрат основної діяльності. Перевірка основних прямих витрат на виробництво. Оцінка вартості матеріальних витрат, витрат на оплату праці. Контроль загальновиробничих витрат на виробництво продукції, робіт. Перевірка правильності визначення виробничої собівартості продукції, робіт (послуг). Контроль правильності визначення фактичної виробничої собівартості готової продукції, робіт (послуг). Узагальнення і прийняття рішень за результатами контролю.

Тема 12. Контроль доходів і фінансових результатів діяльності підприємницьких структур.

Завдання та об'єкти контролю доходів і фінансових результатів діяльності підприємств та організацій. Перевірка виконання виробничої програми підприємства. Перевірка правильності класифікації, оцінки та визнання доходів і результатів діяльності. і прийоми контролю викриття випадків заниження доходів від реалізації готової продукції, здавання робіт. Особливості контролю доходів від реалізації продукції на експорт. Контроль правильності визначення фінансових результатів від іншої звичайної діяльності підприємницьких структур. Методи і способи контролю доходів і фінансових результатів від фінансової та інвестиційної діяльності. Контроль фінансових результатів від надзвичайної діяльності. Перевірка

достовірності відображення у фінансовій та податковій звітності підприємства нарахованого податку на прибуток.

Тема 13. Контроль статутної діяльності та фінансового стану підприємницьких структур.

Завдання та напрями контролю статутної діяльності та фінансового стану підприємств. Контроль правомірності здійснення статутної діяльності підприємства. Особливості контролю статутної діяльності в акціонерних товариствах, товариствах з обмеженою відповідальністю. Контроль розподілу чистого прибутку товариств. Особливості контролю надходжень і використання цільового фінансування. Контроль фінансового стану підприємницьких структур. Узагальнення результатів контролю фінансового стану. Прийняття рішень за наслідками контролю.

Тема 14. Контроль стану обліку, внутрішньогосподарського контролю та звітності.

Мета й основні напрями контролю стану бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю і звітності. Перевірка організації облікової та контрольної роботи в бухгалтерії підприємства. Контроль стану бухгалтерського обліку за розділами облікового процесу. Контроль стану внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Оцінка стану системи внутрішнього контролю на предмет виконання рішень з матеріалів попередніх ревізій і тематичних перевірок. Ефективність контролю в цілому на підприємстві. Перевірка стану звітної дисципліни, достовірності фінансової та статистичної звітності. Контроль звітності на відповідність вимог нормативних документів. Контроль відповідності звітних даних інформації бухгалтерського обліку.

Тема 15. Податковий контроль платників податків за розрахунками з бюджетом.

Завдання та напрями контролю платників податків за розрахунками з бюджетом. Контроль розрахунків платників податку на прибуток. Контроль видатків. Контроль правильності визначення обсягів авансових платежів та стану розрахунків за податком на прибуток за звітними періодами. Контроль розрахунків платників податку на додану вартість. Документальний контроль даних обліку про обсяги реалізації продукції, виконаних і зданих замовнику робіт (послуг). Розрахунки бюджетного відшкодування податкового кредиту з ПДВ під час експорту продукції робіт (послуг). Контроль розрахунків платників акцизного податку. Контроль розрахунків за іншими видами податків. Контроль розрахунків за податком на доходи фізичних осіб. Контроль розрахунків за місцевими податками та зборами.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

3.1. Базова література:

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>

2. Державний фінансовий контроль [Текст] : навч. посіб. / А. В. Хмельков ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. - 547 с.

3. Державний фінансовий контроль [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. А. Шевчук ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - Київ : УБС НБУ, 2014. - 418 с.

4. Державний фінансовий контроль [Текст] : підручник / І. Ю. Чумакова, Н. В. Шульга ; за заг. ред. проф., д-ра екон. наук О. А. Петрик ; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2013. - 412 с.

5. Державний фінансовий контроль [Текст] : практикум / А. В. Хмельков ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. - 275 с.

6. Державний фінансовий контроль: питання теорії та практики [Текст] : монографія / О. А. Шевчук ; Нац. банк України, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ, 2013. - 431 с.

7. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» № 2939-ХІІ від 26.01.1993 року в редакції від 07.08.2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>

8. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

9. Фінансовий контроль в бюджетних та фінансових установах [Текст] : навч. посіб. / Ю. О. Романченко, Л. О. Дорогань-Писаренко, Я. С. Аранчій ; Полтав. держ. аграр. акад. України. - Полтава : Укрпромторгсервіс, 2014. - 344 с. -

10. Фінансовий контроль і аудит: реалії та перспективи розвитку [Текст] : монографія / Л. М. Івашова, О. М. Гнезділова, Н. Г. Волик ; Класич. приват. ун-т. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2012. - 258 с.

3.2. Допоміжна література:

1. Бутинець Ф.Ф., Бардаш С.В., Малюга Н.М., Петренко Н.І. Контроль і ревізія. 2-ге вид. Підручник для студентів ВУЗів. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 512с.

2. Басанцов І.В. Державний фінансовий контроль: регіональні аспекти : монографія / І.В. Басанцов. — К. : Корпорація, 2006. — 234 с.

3. Білуха М.Т. Фінансовий контроль: теорія, ревізія, аудит : підручник / М.Т. Білуха, М.Г. Дмитренко, Т.В. Микитенко; за ред. М.Т. Білухи. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К. : Укр. акад. оригінальних ідей, 2006. — 888 с.

4. Вітвицька Н.С., Кузьмінська О.Е. Контроль і ревізія: Навч.- метод. посібник для самот. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2010. – 166с.

5. Гусак Н.Б. Контроль податкових органів за діяльністю підприємств: навч. посіб. / Н.Б. Гусак, Ю.Д. Гусак. – К.: Центр учбової літ-ри, 2007. – 320с.

6. Державний фінансовий контроль [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Гуцаленко [и др.]. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 423 с.

7. Державний фінансовий контроль в Україні (податковий, казначейський, бюджетний) [Текст] : монографія / Геннадій Дмитренко. - К. : [Консультант], 2009. - 175 с.

8. Державний фінансовий контроль. Парадигми розвитку [Текст] : монографія / Ірина Іванова. - К. : Академвидав, 2010. - 168 с.

9. Дікань Л.В. Контроль і ревізія : навч. посіб. / Л.В. Дікань. — К.: Знання, 2007. — 327 с.

10. Дікань Л.В. Контроль в бюджетних установах / Л.В. Дікань, О.І. Щербаков, Ю.А. Ольховський. — Х.: ІНЖЕК, 2007. — 302 с.
11. Дрозд І.К. Державний фінансовий контроль / І.К. Дрозд, В.О. Шевчук. — К.: Імекс-ЛТД, 2007. — 304 с.
12. Иванова Е.И. Аудит эффективности в рыночной экономике: учеб. пособ. / Е.И. Иванова, М.В. Мельник, В.И. Шлейников. — М.: КНОРУС, 2009. — 328 с.
13. Симоненко В.К. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макроекономічний аспект) / В.К. Симоненко, О.І. Барановський, П.С. Петренко. — К.: Знання України, 2006. — 280 с.
14. Фінансовий контроль в сфері муніципальних фінансів [Текст] : монографія / В. В. Прядко, І. В. Грицюк ; Буков. держ. фін. акад. - Чернівці : [б. в.], 2011. - 179 с.
15. Фінансовий контроль в Україні: проблеми і шляхи розвитку [Текст] : монографія / Геннадій Дмитренко. - К. : [К.І.С.], 2010. - 373 с.
16. Фінансовий контроль у сфері державної митної справи [Текст] : монографія / Л. О. Батанова ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Чернівці : Технодрук, 2015. - 153 с.
17. Фінансовий контроль цільового використання бюджетних коштів [Текст] : монографія / Л. А. Костирко [и др.] ; Східноукраїнський національний ун-т ім. Володимира Даля. - Луганськ : [Вид-во СНУ ім. В. Даля], 2009. - 292 с.
18. Фінансовий контроль: теорія та методологія [Текст] : монографія / Л. В. Дікань [и др.] ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ХНЕУ, 2009. - 92 с.

3.3. Методична література:

1. Дробот Я.В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий контроль» для студентів напряму «Фінанси і кредит» – додається в НМКД.
 2. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Фінансовий контроль» (для студентів напряму «Фінанси і кредит») / Укладач: Я.В. Дробот. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. – 24 с.
- Студентам також рекомендується для самостійного опрацювання відповідна наукова література та періодичні видання.

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека українських підручників. Спосіб доступу: <http://www.pidruchniki.ws>
2. Нормативна база (будь-які правові пошукові системи, включно системи, що розташовані на офіційних сайтах в мережі Інтернет відповідних органів).
3. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського – www.biblvnrad.org.ua.
4. Офіційний сайт Національного банку України www.bank.gov.ua
5. Офіційний сайт Національного Комітету статистики України www.ukrstat.gov.ua

4. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Підсумкова атестація з навчальної дисципліни «Фінансовий контроль» – залік.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Діагностика знань студентів здійснюється з допомогою:

- поточного контролю на семінарських заняттях;
- письмових контрольних робіт

Критерії успішності

Оцінки «відмінно» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) всебічні, системні й глибокі знання навчального матеріалу і вміння вільно виконувати передбачені програмою завдання, ознайомлений (ознайомлена) з основною і додатковою літературою. Зазвичай, оцінка «відмінно» ставиться студентам, які засвоїли основні поняття та принципи сучасної економічної теорії, вільно оперують економічними категоріями та інтерпретують графічні економічні моделі, усвідомлюють зв'язки між основними економічними явищами та процесами, творчо та коректно використовують їх при розв'язанні задач.

Оцінки «добре» заслуговує студент (студентка), який (яка) виявив (виявила) повне знання навчального матеріалу, успішно виконав (виконала) передбачені програмою завдання, засвоїв (засвоїла) рекомендовану основну літературу. Як правило, оцінка «добре» виставляється студентам, які засвідчили системні знання понять та принципів економічної теорії і здатні до їх самостійного поповнення та оновлення під час подальшої навчальної роботи і професійної діяльності. Одночасно вони допустили певні неточності, пропуски, помилки, які зумовили некоректність окремих результатів та висновків.

Оцінки «задовільно» заслуговує студент, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією, частково впорався з виконанням передбачених програмою завдань, ознайомлений із частиною рекомендованої основної літератури. Зазвичай, оцінка «задовільно» виставляється студентам, які допустили суттєві помилки в усних відповідях та при виконанні завдань контрольних робіт, мали серйозні труднощі у спробах усунути ці помилки самостійно.

Оцінки «відмінно», «добре», «задовільно» еквівалентні оцінці «зараховано».

Оцінка «незадовільно» виставляється студентіві, який виявив значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу, допустив грубі помилки у виконанні передбачених програмою завдань, незнайомий з основною літературою. Як правило, «незадовільна» оцінка виставляється студентам, у яких відсутні знання базових положень сучасної економічної теорії або їх недостатньо для продовження навчання чи початку професійної діяльності.

Оцінка «незадовільно» еквівалентна оцінці «незараховано».